بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2024/HC-B12/47,48
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** މުއާދު ޢަލީ / ހ. ނިޔުޒްޕީރަސް، މާލެ
- **އިސްތިއުނާފުގެ ޢަދުލުވި ފަރާތް:** ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ކޯޗު އަމުދު (ރިވަނިގެން ބޭރުން ސާބިތުވެފައި ނުވާތީ އަމުދު)

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް ޢަބްދުﷲ

ޙުކުމް ތާރީޚު: 03 ޖުމާދަލްއޫލާ 1446
05 ނޮވެމްބަރު 2024

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 13 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1446 / 16 އޮކްޓޫބަރު 2024

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޙުކުމް:

- **ނަންބަރު:** 145-J/JSA/2024/39 (ނަންބަރު 2024/HC-B12/47 ގެ ޤަޟިއްޔާ)
  145-J/JSA/2024/38 (ނަންބަރު 2024/HC-B12/48 ގެ ޤަޟިއްޔާ)
- **ނިންމި ތަން:** ޖުވެނައިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** ކޯޓު އަމުރު ([illegible])
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 30 ސެޕްޓެމްބަރު 2024
- **ނިންމުނު ތާރީޚް:** 30 ސެޕްޓެމްބަރު 2024

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
[illegible] / [illegible]، މާލެ
ވަކީލު ހާޟިރު:
[illegible] / [illegible]

އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތް
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
ވަކީލުން ހާޟިރު:
ސީނިއަރ ސްޓޭޓް ޕްރޮސިކިއުޓަރ [illegible]
ސްޓޭޓް ޕްރޮސިކިއުޓަރ [illegible]
ސްޓޭޓް ޕްރޮސިކިއުޓަރ [illegible]

ކޯޓު އަމުރު – [illegible] 48 ވަނަ މާއްދާ – [illegible] 49 ވަނަ މާއްދާ – [illegible]

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔު

މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު:

1. މިއީ، ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:145-J/JSA/2024/39 ކޯޓު އަމުރާއި ނަންބަރު 145-J/JSA/2024/38 ކޯޓު އަމުރު ނެރުއްވައިފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ އެ އަމުރުތަކަށް އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި މާލެ، ހ. [illegible]، މުޙައްމަދު އަލީގެ[1] (މީގެފަހުން "އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް" ނުވަތަ "މުޙައްމަދު އަލީ" ކަމަށް ބުނެފައި) ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބަލާފައިވާ ދެ ޤަޟިއްޔާއެވެ. މި ޤަޟިއްޔާތަކުގައި އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތަކީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (މީގެފަހުން "ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް" ނުވަތަ "ދައުލަތް" ނުވަތަ "ޕްރޮސިކިއުޝަން" ކަމަށް ބުނެފައި) އެވެ.

2. ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/JSA/2024/39 ކޯޓު އަމުރު އިސްތިއުނާފުކޮށްފައި ވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/HC-B12/47 ޤަޟިއްޔާގައެވެ. އަދި ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/JSA/2024/38 ކޯޓު އަމުރު އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/HC-B12/48 ޤަޟިއްޔާގައެވެ. މިއީ އެއް މައްސަލައާ އަދި އެއް ފަރާތްތަކާއި ނުކުތާތަކެއް ހިމެނޭ ދެ މައްސަލަތަކަކަށްވާތީ، މިދެ ޤަޟިއްޔާ ގުޅުވައިގެން އެއް ޝަރީޢަތެއްގައި ބެލުމަށް ނިންމާފައެވެ.[2] އަދި މިދެ ޤަޟިއްޔާއާއި ގުޅޭގޮތުން ތަފްޞީލުކޮށްފައިވާ މި ރިޕޯޓެވެ.

---

[1] ދރއ ނަންބަރު A042293

[2] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާ

މައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތް:

3. މި މައްސަލައިގައި ބަޔާންކުރާ [illegible] ހިނގިއިރު، މުއާދު އަލީ އަދި މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގެ ސީޕޯޓް އޮފިސަރުންނަށް [illegible] [illegible] ވަޒީފާގައި ހުރި މުވައްޒަފުންނެވެ. މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްއިން ބަދަލުކުރިއަށް މައްސަލައިގައި އޯޑިއޯ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޮށްފައެވެ. މުއާދު އަލީ ރިޝްވަތަށް އެދުނު މައްސަލަ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަށް ޝަކުވާކުރުމުން ދިއެވެ. މިޝަކުވާގައި [illegible] މުއާދު އަލީގެ އަޑުގެ ސާމްޕަލްގައި އަދި މުއާދު އޭނާގެ ހަރަކާތްތަކުން ބޭނުން ސާމްޕަލްގެ ކޯޓުގައި ޤާނޫނު ނަގާފައި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން އެދުނެވެ. އެކަމާ ގުޅިގެން، މުއާދު އަލީ ހަރަކާތްތަކުގެ ބައެއްގެ ބޭނުން ނަގައިއެވެ.

4. އެހެންވެ، މުއާދު އަލީގެ އަޑުގެ ސާމްޕަލް ނަގާފައި އޭނާގެ ހަރަކާތްތަކުން ބޭނުން ޤާނޫނު ނަގާފައި، ކޯޓު އަމުރަކާ ހޯދުމަށް އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ފަރާތުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފައެވެ.[3] މިހުށަހެޅުން ހުށަހެޅީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު:12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) ("ޖިނާއީ އިޖުރާއާތު") ގެ 49 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، ގަވާއިދު ނަންބަރު 2020/R-98 (އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ތަޙުޤީޤު ކުރުމުގެ އިޖުރާއާތުގެ ގަވާއިދު) ("ތަޙުޤީޤު ކުރުމުގެ އިޖުރާއާތު") ގެ 163 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، 164 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، 191 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ އެއްގޮތަށެވެ.

5. މި ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/JSA/2024/39 ކޯޓު އަމުރުން މުއާދު އަލީގެ އަޑުގެ ސާމްޕަލް ނަގާފައި، އަދި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/JSA/2024/38 އަމުރުން މުއާދު އަލީގެ ހަރަކާތްތަކުން ބޭނުން ޤާނޫނު ނަގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ 48 ވަނަ މާއްދާއާ ހަވާލާދީ އަމުރު ކޮށްފައެވެ.

---

[3] އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ނަންބަރު 123-C5/CA/2024/20 ލިޔުމާއި އަދި އެ ކޮމިޝަނުގެ ނަންބަރު 123-C5/CA/2024/19 ލިޔުމެވެ.

6. މި ދެ ޤަޟިއްޔާގައި ބެލިފައިވަނީ ބުނެވިދިޔަ ދެ އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް މުއާދު އަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުމުން އެ ދެ އަމުރުގެ އިސްތިއުނާފެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ

7. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/JSA/2024/39 ކޯޓު އަމުރާއި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/JSA/2024/38 ކޯޓު އަމުރު ނެރެފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ، މުއާދު އަލީގެ ފަރާތުން އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް 01 (އެކެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި އެނުކުތާއާމެދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާއަކީ؛

7.1 މުއާދު އަލީ އަކީ ޙަވާލުކުރެވިފައިވާ ފަރާތަކަށް ނުވާއިރު، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ 48 ވަނަ މާއްދާއާއި، [illegible] އިޖުރާއަތުގެ 164 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް:

8. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/JSA/2024/39 ކޯޓު އަމުރާއި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު:145-J/JSA/2024/38 ކޯޓު އަމުރު ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށެވެ.

ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދެފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކައިގެ ޚުލާސާ

9. އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ [illegible] މުއާދު އަލީގެ ފަރާތުން [illegible]، މުއާދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ 48 ވަނަ މާއްދާއަށް [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި އަމުރު ނެރުއްވައިފައިވަނީ [illegible] އިޖުރާއަތުގެ 164 ވަނަ [illegible]

[illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] އިތުރު އެއްވެސް ހެއްކެއް ނެތްކަމާއި، [illegible] ޝާހިދުން ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] އަދި [illegible] ބަޔާން ކަމަށާއި، އަދި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން އަމިއްލަ ނަފްސާ ދެކޮޅަށް ބަޔާން ނުދިނުމުގެ ޙައްޤު [illegible] [illegible]

10. އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ޖަވާބުގައި ދައުލަތުން ބުނެފައިވަނީ، މި މައްސަލައިގައި ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 43 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މައްސަލައިގެ ކުރިއަށް ގެންދިއުން [illegible] [illegible]. އެހެންކަމުން، މި މައްސަލަ [illegible] ބޭނުން [illegible] އިޖުރާއީ ގޮތުން ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށް އެދިފައިވެއެވެ.

11. މި މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނިންމާ ހާލަތުގައި، [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކުރެވިފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-B12/9 ޤަޟިއްޔާއިން އެނގެން ހުންނަކަމެވެ. އަދި ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-B12,13,15 ޤަޟިއްޔާއިންވެސް މިކަން ސާފުވެއެވެ.

12. ޕްރޮސިކިއުޝަން [illegible]، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ 48 ވަނަ މާއްދާ މާނަ ކުރަންޖެހޭނީ، މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް [illegible] ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުން ރިޢާޔަތްކޮށްގެން، [illegible] [illegible] ނިންމުމުގެ އުސޫލުންނެވެ. އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ދައުލަތް (މިނިސްޓްރީ އޮފް [illegible]) ވ. [illegible] [illegible] އިންޖީނިއަރިންގ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް[4] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުން ރިޢާޔަތްކޮށް ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ 48 ވަނަ މާއްދާ މާނަ ކުރުމުގައި، އެމާއްދާ ކިޔަންޖެހޭނީ، [illegible] [illegible] [illegible]

---

[4] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/46 ޤަޟިއްޔާ

[illegible] ގޮތުގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ތެރޭގައި ކަމަށެވެ. މިގޮތުން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ 48 ވަނަ މާއްދާ ކިޔުމުން، އެމާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ "ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ މީހާ" ގެ މާނައިގެ ތެރޭގައި، ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހާއަށް ހިމެނިގެން ދާނެކަމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރުން ބުނެއެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ މީހާއަކަށް އެ އަކުރުގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތު [illegible] ހިނގާނީ ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ މީހުންގެ [illegible] [illegible]. އެއަކުރުގައި، ހައްޔަރުކުރެވޭ މީހާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ.

13. މީގެ އިތުރުން [illegible]، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) [illegible] [illegible] ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ މީހުންނަށް ކަމަށް [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް:

14. [illegible] ކޯޓުގެ އެ އަމުރާއި ކޯޓު 145-J/JSA/2024/39 ނަންބަރު ކޯޓުގެ [illegible] 145-J/JSA/2024/38 ކޯޓު އަމުރު [illegible]. [illegible].

ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިޖުރާއީ އިޢުތިރާޟު

15. ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 43 ވަނަ މާއްދާ އާއި ޙަވާލާދީ، ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ހުށަހެޅި އިޖުރާއީ އިޢުތިރާޟްއަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން އުފައްދާ ޤާނޫނީ ބަހުސަކީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ 48 ވަނަ މާއްދާއާ ޙަވާލާދީ، ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ މީހެއްގެ ބަޔާން އަދާލަތުގެ ސްޓޭޓްމަންޓު އަދި ހަރަކާތްގެ ބޭނުން ނެގޭ ސާބިތުކޮށް ދިނުމަށް ކޯޓަށް އަމުރު ކުރުމުގެ ނުވަތަ ހުކުމެއް އަދި ބަލައިގަތުން އެންގުމެވެ. މިއީ، ސުޕްރީމްކޯޓުން ދެއްވާ ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނީ މަބްދައު އޭގެ މަސްއަލަތަކުގެ. އެހެންކަމުން، ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ހުށަހެޅި އިޖުރާއީ އިޢުތިރާޟް ބަލައިނުގަނެވޭނެކަމަށް މި މައްސަލަ ބަލާ ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅައިފިއެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

ޤާނޫނީ ސުވާލު:

16. ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ މީހެއްގެ ހަރަކާތްގެ ބޭނުން ނެގޭ ސާބިތުކޮށް ދިނުމަށް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާއާ ޙަވާލާދީ ކޯޓަށް އަމުރު ކުރެވިދާނެހެއްޔެވެ؟

ޤާނޫނީ ސުވާލުގެ ޖަވާބު:

17. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ޙަވާލާދެވުނު މާއްދާއަށް ބަލާއިރު އެމާއްދާގައި އޮތީ؛

އަމިއްލަ ނަފްސާ ދެކޮޅަށް ބަޔާން ނުދިނުމުގެ ޙައްޤު	.48	(ހ)	ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައިވާ ކޮންމެ މީހަކުވެސް، އެ މީހެއްގެ އަމިއްލަ ނަފްސާ ދެކޮޅަށް ބަޔާން ނުދިނުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވެއެވެ.
		(ށ)	އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހިނދަކު، މިމާއްދާ ކުށެއްގެ ގޮތުގައި ސަރީޙަކަށް ހުށަހެޅިޔަސް އެއްޗެއް ހުށަހެޅުން އެއީ ހަމައެކަނި ގޮތެއް، އެ އެއްޗެއް، ކުށުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާގެ ގުޅުވާލުމަކާއި، އެހެން އަޅުގަނޑުގެ ސާބިތުކުރުން ނުވަތަ އިތުރުމީހުން ނިސްބަތްކުރުން ނުވަތަ ހަރަކާތްގެ ބޭނުން ނެގޭ ސާބިތުކުރުން ނުވަތަ ހަރަކާތްގެ ދެކޮޅުން ނެގޭ ސާބިތުކުރުން ހިފުން ކަމެއްގައިވެސް. އެ އެއްޗެއް ބޭނުން ހިފުން އެއް ބަލައިގަތުމަށް، އެއީ ސާބިތުކުރުން ނުދިނުމަކަށް، އަމިއްލަ ނަފްސާ ދެކޮޅަށް ބަޔާން ނުދިނުމުގެ ޙައްޤަށް ހުރަސްއެޅުމެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.

		(ނ)	މި މާއްދާގެ (ނ) [illegible]
		(ރ)	މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި [illegible]
		(ބ)	މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި [illegible] 52 ވަނަ މާއްދާގެ [illegible]

މިފަދައިންނެވެ.

18. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، [illegible] އަދި [illegible]

19. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ އަސާސަކީ، އަމިއްލަ ނަފްސާއި ދެކޮޅަށް [illegible] ނުދިނުމުގެ ހައްޤު (right against self-incrimination) [illegible] (right to remian silent) [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރަނީ،

ހައްޔަރުކުރެވޭ މީހުންނާއި ބަންދުކުރެވޭ މީހުންގެ ހައްޤުތައް	.48		ހައްޔަރުކުރެވޭ ހިސާބު ނުވަތަ ބަންދުކުރެވޭ ހިސާބު، ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މަޢުލޫމާތު އެ މީހަކަށް އަޑުއިވޭގޮތަށް ބަހުން ކިޔައިދިނުމާއި ލިޔުމުން ދިނުން.
		(ހ)	ދިވެހި ބަހުން އިނގިރޭސިބަހުން ލިޔެފައި ހުރުން ލާޒިމު ޕޯސްޓަރ އެތެރެ ހުރިހާ ކަމަކަށް ފެންނަނެގޮތަށް އެ މީހަކަށް ފާހަގަކުރެވޭ ހަމަ ޝަރުޠުތަކާއި އެ ބަންދު ހިފެހެއްޓުމުގެ ފުރުޞަތާއި އެ މީހަކަށް ދެނެގަނެވޭނެ.

މިފަދައިންނެވެ. އެހެންކަމުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގައި ހިމެނިފައި، މި ބާވަތުގެ ގޮސްފައިވާ ކަމާއި އެ ބާވަތުގެ ގޮތަށް ދަށުގެ ޕޯސްޓަރެއް ދަނޑިކޮޅު ލާޒިމުކުރެވެއެވެ.

20. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 2 ވަނަ ބާބުގެ ދަށުން ދިވެހި ބައެއްގެ އަސާސީ ޙިމާޔަތްދީ، ރައްކާތެރިކުރުމުގެ މަޤްޞަދުގައި ޤާނޫނުއަސާސީ މާނަކުރުމަށް ޤާނޫނީ ޙައްޤުތަކުގެ ދަށުން ހައްޔަރުކުރެވޭ ބަންދުކުރެވޭ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކޮށް، އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި އެ ބަންދު ހިފެހެއްޓުމުގެ ޤާނޫނީ ޙައްޤުތަކާއި ޤާނޫނުއަސާސީ މަތިން ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. މިއާއިއެކު، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، އަމިއްލަ ބަދަލުކުރުމާއި ހިމާޔަތް ދިނުމާއި ހުރިހާ ކަމެއް ހަމަ ކުރުމުގެ ބަންދު ހިފެހެއްޓުމުގެ އިސްލާމްދީނުގެ ޝަރުޠުތަކާއި ގުޅުން ހުރި ޤާނޫނީ ޙައްޤުތައް ލިބިދޭނެއެވެ. މިގޮތުން، ހައްޔަރުކުރެވޭ ބަންދުކުރެވޭ ޙައްޤުތައް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނީ ޙައްޤުތަކަށް ޙައްޤު ހިމެނޭ ބަލައިގަނެވޭ ޙާލަތުގައި ދިވެހި ބަހުން ދިވެހި ބަހުގެ ހިފަހައްޓައިގެން ސިފަކުރެވޭ ދަށުން ޤާނޫނީ ބަންދު ހިފެހެއްޓުމުގެ ޝަރުޠުތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތިބި މީހުން ބަލައިގަނެވޭނެ ޙައްޤުތައް ހިމެނޭ ޤާނޫނީ ބަންދުކުރެވޭ ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ.

21. މިގޮތުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި "ހައްޔަރުކުރެވޭ ބަންދުކުރެވޭ ހައްޤުތަކާބެހޭ ޕޯސްޓަރ" ބަހައްޓަން ލާޒިމުކުރާ ގޮތަށް ޤާނޫނުއަސާސީ އިސްލާމް ދީނުގެ ހައްޔަރުކުރެވޭ ބަންދުކުރެވޭ ހައްޤުތަކާބެހޭ ގޮތުގެ ދިވެހި ބަހުން ލިޔެފައިވާ ސިފަކޮށްގެން ނުވަތަ އިނގިރޭސިބަހުން ހަދަންޖެހޭ ގޮތުން

ނަގާ ސާމްޕަލެއް ނުވަތަ ހަރަކާތެއްގެ ތެރެއިން ނަގާ ސާމްޕަލެއް ނަމަވެސް އިންސާނުންނާ ހަވާލުވުމުގައި، އޭނާގެ ދިފާޢީ ޙައްޤު ހިނގާދިޔަކަން ކޯޓު އަމުރެއް ދޫކުރިޔަސް ހުށަހެޅުމުގެ އިޖުރާއަތުގެ ގޮތުގައެވެ. އެއީ، ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހާ ހައްޤުތަކާ ބެހޭގޮތުން ޤާނޫނުއަސާސީގައި، ޢިބާރާތް މި ދިފާޢީ ޙައްޤު ހަމަހަމަކަމާއި ގޮތުން ދޭން ޖެހޭ ހައްޤެއް ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވެއެވެ. މީގެ، އެ އިންސާފުވެރިކަމާއި ބޭނުންވާ، ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޤުތަކާބެހޭ ގޮތުގެ ބައެއް ސާމްޕަލް ކޮންމެ ފަދަ ކުރިމަތިވާ ހާލަތެއް ކަމަށް ބެލޭނެ ކަމެކެވެ.

22. މީގެ، ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ ހައްޤުތަކާބެހޭގޮތުން މީހެއްގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 49 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)، (ރ) އަދި (ބ) ގައި ބަޔާން ކުރާ ސަބަބުތަކަށް ހަމަވާ ހާލަތުގައި، ސާމްޕަލް ދޭންޖެހޭ ހާލަތުގައި ހެން، ސާމްޕަލް ދިނުމަށް އިންކާރު ކުރުމަކީ، ކޯޓު އަމުރުގެ ދަށުން އޭނާގެ ސާމްޕަލް ދިނުމަށް އަމުރު ކުރެވިދާނެއެވެ. އަދި މިގޮތުން އަމުރު ކުރުމުގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާ އަށް ޚާއްސަކޮށް އެޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުގެ އަމުރު ނެރުމަށް ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް ބެލުމަށް ކުރެވޭނެ ކަމެކެވެ.

23. މިސާލަކަށް، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 55 ވަނަ މާއްދާ އާއި 56 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާން ކުރަނީ ބަދަނުގައި ހުންނަ މީހާގެ ސާމްޕަލް ނަގާނެ ބައެއް އިޖުރާއަތުތަކެވެ. 56 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި "ފުލުހުން ތުހުމަތުކުރެވޭ، ބަދަނުގައިހުރި މީހެއްގެ..." ކަމަށް ބަޔާން ކުރެވިފައިވާއިރު، އެމާއްދާގެ (ށ) ގައި ވާހަކަ ދައްކާކުރި " ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހާ" މިގޮތަށެވެ. ހަމައެހެންމެ، 57 ވަނަ މާއްދާގައި، 55 ވަނަ މާއްދާ އާއި 56 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ބަދަނުގައިވާ އެތެރޭގެ "ބަދަނުން ބޭރުގެ ހަރަކާތްތަކުން ސާމްޕަލް" ނަގާނެ ގޮތުގެ އިޖުރާއަތު ވަކިކޮށްފައެވެ. މިގޮތުގައި، "ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހާ" ކަމަށް ނުވަތަ "ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޤުތަކުގެ ބަދަނުގައިހުރި މީހާ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށް ނުކުރެއެވެ. މީގެ އަސްލަކީ އެއީކަމަށް، އިސްތިޤާމަތުވާ ގޮތުން އެކި ގޮތްތައް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ހަމައެކަނި

"ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:

24. [illegible] ޢަލީގެ ﷺ [illegible] [illegible] އެދި އަދި [illegible] ޢަލީގެ [illegible] ސާމްޕަލް [illegible] އެދި [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 49 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ [illegible]. އެ މާއްދާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މިގޮތުން އެމާއްދާގެ (ހ) ގައި އޮތީ؛

މި ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible].	(ހ)		

[illegible].

25. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 49 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި މި ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، " [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، 49 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އިޖުތިހާދުގައި، އެއީ ޤަރީނާއަށް ނަޒަރުކޮށް ދެކޭގޮތުގައި ބަލައިފައިވާ ގޮތުގައި ހިމެނޭ ކަމެއް

ނޫނެވެ.

މުއްދަތު އެދި ހުށަހެޅުން:

26.އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން، ބަޔާންކުރާ ގޮތުގައި، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން މިމައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤުގައި މުއްދަތު އިތުރަށް ހުށަހެޅުމުގެ ބައެއް ދިފާޢުވެއެވެ. އަދި މުއްދަތު އިތުރާ ދެކޮޅަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ހަމައެކަނި ހެއްކަކީ މުއްދަތު އިތުރުގެ ބަޔާނެވެ. ވީމާ، މާއްދީ ހެކި ތަކާއި މުއްދަތު އިތުރާ ގުޅުވާލެވޭ ހަމައެކަނި ގޮތަކީ މުއްދަތު އިތުރުގެ ސަބަބުތައް ކަމަށްވާތީ، އެފަދަ ސަބަބުތަކެއް ނެތި ހުށަހަޅާފައިވާ މުއްދަތު އިތުރުގެ ދިފާޢު ބަލައިގަނެވެ.

27.މުއްދަތު އިތުރަކީ ތަޙްޤީޤަށް ބޭނުންތެރިކަމާއި ފާހަގަކޮށް ކަމަށް ނުވާތީ، ހުށަހެޅުމުގެ ބައެއް ޝަރުޢީ ދިފާޢުގައި އަސާސީ ބައްޔަތުގެ ގެއްލުމަށް ނުވާނެ. އިޤްރާރީ ބަޔާނުގެ ގެއްލުމެއް. ދިފާޢުގައި، ހުށަހެޅުމުގެ ބައެއް ކަމަށް ދެވިފައިވާ ޝަރީޢަތުން، ހުކުމުގައި ބަޔާންކޮށް މުއްދަތު އިތުރު އާ ގުޅޭގޮތުން ހަމައެކަނި ގޮތަކީ މުއްދަތު އިތުރާ ދެކޮޅަށް ދަށުން ނެގުން ހުށަހެޅުމުގެ ބައެއް ބަޔާންކުރެވިފައިވާ، މުއްދަތު އިތުރުގެ ސަބަބު ހިނގަމުން އަންނަ ޤާނޫނީ ހަމަތަކުގެ ނުވެއެވެ. އަދި މުއްދަތު އިތުރު ސަބަބު ހިނގަމުން ދިއުމަށް ކޮންމެހެން، ކޯޓު ޢަމަލުކުރާ ޤަވާޢިދުތަކުން، އެފަދަ ސަބަބު ކޯޓުން ބަލައި ދިފާޢަށް ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ 49 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެބަހުއްޓެވެ.

28.މި މައްސަލައާއި ގުޅޭގޮތުން މައްސަލައިގެ ޕްރިލިމިނަރީ ހިޔަރިންގައި، ވަކީލާ އަށް ބަލާއިރު، މާއްދީ ހެއްކާގުޅޭގޮތުން ހަމައެކަނި ގޮތަކީ މުއްދަތު އިތުރުގެ ސަބަބު ނަގާން ނުކުރެވޭނެ ހުށަހެޅިނުދާނެ އެކަށީގެންވާ ޕްރިލިމިނަރީ ހިޔަރިންގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވާ ހުކުމުގެ މައްސަލައިގައި ވަކީލު އާ އެކަމުގައި ބަޔާނެއް، އިޤްރާރީ ބަޔާނެއް ބަލައިގަނެވޭނެ ޤާނޫނީ ހަމައެއް ހިމެނޭ ނޫނެވެ.

ނިންމަން ފެނުނު ގޮތް

29. އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެފަދައިން ހުރުމުން، ދަށު ކޯޓުން ނިންމައިވާ ނިންމުމާއި އަދި އަމުރު ބާޠިލު ކުރަންޖެހޭ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް އޮތްކަމަށް ބެލެވޭ ނުވެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު

30. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަމީޢު ޢަބްދުﷲގެ ރައުޔު

31. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުއަށް ބަލާއިރު، އެޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން، ކޯޓުގެ ބެލުމުގައި ސުލޫކުކުރުމުގެ ޝަރުތު ފިޔަވަޅެއް ހަމަހަމަކުރުމުގެ ހައްޤު ދިފާޢުކުރުމަށް، އެޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން، ކޯޓުގެ ބެލުމުގައިވާ ޝަރުތު ފިޔަވަޅެއް، އެ ފިޔަވަޅުގެ އަދިވެސް ނަފްސާނީކޮށް ބައްދަލު ނުކުރުމުގެ ހައްޤު ދިފާޢުކުރުމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

32. އެގޮތުން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރަނީ ދޫ ކުރުމުގެ ޝަރުތުތަކެވެ. އެއީ، ކޯޓުގެ ބެލުމުގައި ކޯޓަށް ހާޟިރުވުމުގެ ޝަރުތުތަކުގެ، ހައްދުހުރިކަމުގެ ވާހަކައިން ބެލޭނެ، ކޯޓުގެ ބެލުމުގައި ހުރުމުގެ ކަންކަން ބަލައިލާނީ ބެލެއެވެ. ކޯޓުގެ ބެލުމުގައި ބެހެއް ހައްދު ކުރާނީ، އެބޭފުޅުގެ މައްސަލަ ބެލުމުގެ ކަންތައް ކުރާނީ ގޮތަކަށް ކަނޑައެޅޭ ބެލުމުގެ ހާލު ހުރުމަށެވެ.

33. އެ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރުތުތަކަކީ، ކޯޓުގެ ބެލުމުގައި ހުރުމަށްޓަކައިވާ ބެލުމުގެ ޝަރުތުތަކުގެ ގައި އަމުރެއް ދޫކުރެވޭ. އަދި އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، އެއީ، ބެލުމުގައި ހުރެވޭ މުއްދަތެއް

ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށާގުޅޭ އިތުރު އެއްވެސް ހެއްކެއް ނެތް ހާލަތެއްގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހަމައެކަނި ހެއްކަކީ، އޭނާގެ ސާމްޕަލްއެއް ހޯދައިގެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހާލަތުގައި، އެފަދަ ސާމްޕަލްއެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އޭނާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

34. މިފަދަ ހާލަތްތަކުގައި، އޭނާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެން [illegible]، އެއީ އޭނާއަށް [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ހާލަތެއްކަމުގައި [illegible] ގެ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible] [illegible] [illegible].

35. އެހެންކަމުން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްވެސް ހެއްކެއް ނެތް ހާލަތުގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެއީ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

36. [illegible]، [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ) ގެ ދަށުން، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

37. [illegible]، މި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

38. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible].

39. އެހެންކަމުން، [illegible] މައްޗަށް ކުރެވުނު ތުހުމަތުގެ މައްޗަށް ބާރުލިބިދޭ އެއްވެސް އިތުރު ހެއްކެއް ނެތް ހާލަތުގައި، [illegible] އަތުން [illegible] [illegible] [illegible] ގޮތުގައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމުމުގެ މާނައިގައި [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 52 ވަނަ މާއްދާގެ [illegible]، [illegible] [illegible] ހެއްކެއް ކަމުގައި [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި [illegible]، މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުގެ މައްޗަށް [illegible] ތުހުމަތު [illegible] [illegible] އިތުރު ހެއްކެއް [illegible]، އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުގެ މައްޗަށް ސާބިތުކޮށް ދިނުމުގެ އަމުރެއް ކޯޓުން [illegible] ކަމުގައި އަދި އަމުރުން [illegible]، ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 145-J/JSA/2024/38 އަދި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/JSA/2024/39 ކޯޓު އަމުރަކީ ބާޠިލު އަމުރެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅަންޖެހޭކަމުގައި ދެކެމެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތަކާއި އެކުން ހުކުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/JSA/2024/39 ކޯޓު އަމުރާއި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/JSA/2024/38 ކޯޓު އަމުރު ބާޠިލު ކުރުން ވާޖިބު ސަބަބުން ނުރަނގަޅުކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި މައްސަލައާ ބެހި ފަނޑިޔާރުންގެ އެއްބަސްވުމުން ހުކުމް ކުރީމެވެ.

މި މައްސަލާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް އަބްދުﷲ